

สังคมไทยในมุมมองของปรัชญาจารวาก

Thai Society In Perspective Of The Carvaka Philosophy

พระมหาธีรวิรุฬห์ พันธุ์ศรี,* และละออองดาว ชาทองยศ**

Phramaha Teerawee Punsri, and Laongdao Chatongyots

Received: May 8, 2024 Revised: June 21, 2024 Accepted: July 23, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สังคมไทยในปรัชญาจารวาก สะท้อนลักษณะสังคมไทย ที่แตกต่าง
เต็มไปด้ด้วยการทำงานอย่างรีบเร่ง สนุกสนาน มีสถานบันเทิงแหล่งอบายมุข การศึกษาที่ไม่มีคุณภาพ การเมืองมีแต่
ผลประโยชน์พวกพ้อง และวัฒนธรรมประเพณีเป็นแค่เปลือกไม่มีความหมายเชิงคุณค่า เน้นเพียงวัตถุตามแนวคิด
ของปรัชญากลุ่มจารวาก หรือปรัชญาวัตถุนิยม ทำปัจจุบันให้อึดหนา ส่วนตายไปแล้วหาไม่มีการเกิดอีก ไม่มีชาติหน้า
จกน จงดื่ม และงหาความสุขให้พอในชาตินี้ เพราะชาติหน้าไมรู้ว่าจะมีหรือไม่ ดังนั้น ปรัชญาจารวากจึงเน้นการ
แสวงหาความสุขในปัจจุบันด้วยการกินดื่ม และเสพกาม เพื่อตอบสนองความสุขทางด้านร่างกายโดยไม่คำนึงถึงหลัก
ศีลธรรม ทำให้เกิดแนวคิด เช่น วัตถุนิยม การเสพกาม การปรนเปรอร่างกายให้มีความสุขหรือสุขนิยม พวกประโยชน์
นิยมหรือมองถึงประโยชน์ทางวัตถุที่จะได้จากอาชีพของตน เป็นต้น มุ่งเน้นการทำปัจจุบันให้มีความสุขโดยไม่สนใจ
ชีวิตหลังความตายเพราะไม่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ในปัจจุบันตายแล้วก็จบ มุ่งเน้นเพียงวัตถุมากกว่าจิตใจ ทำความทุกข์
ให้เบาบางสร้างสุขให้มากเท่านั้น

คำสำคัญ: ปรัชญาจารวาก, วัตถุนิยม, สังคมไทย

* อาจารย์พิเศษ วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

** อาจารย์พิเศษ วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Abstract

This article aims to analyze Thai society through the lens of the Charvaka philosophy, reflecting the characteristics of Thai society that are marked by haste, enjoyment, entertainment, and indulgence. It highlights issues such as poor-quality education, politics driven by self-interest, and a superficial cultural tradition devoid of true value, focusing solely on materialism. According to the Charvaka philosophy, the present is to be lived fully, with no concern for an afterlife or future reincarnation. It advocates for indulgence in sensory pleasures, emphasizing eating, drinking, and seeking happiness in this life because the afterlife is uncertain. The Charvaka philosophy, or materialistic philosophy, promotes the pursuit of immediate gratification by satisfying bodily desires without regard for moral principles. This results in concepts such as materialism, hedonism, and the pursuit of bodily pleasures. It leads people to focus on enjoying the present without concern for life after death, as there is no influence on current existence—once death comes, it is the end. The philosophy prioritizes material possessions over the mind, advocating for reducing suffering and increasing just happiness.

Keywords: Carvaka Philosophy, Materialism, Thai Society

บทนำ

สังคมไทยมีลักษณะเป็นทั้งสังคมเมืองและสังคมชนบท ทั้งสองสังคมจะมีความเชื่อมโยงทางกายภาพ สังคมเมืองจะมีความพร้อม ความเจริญทางด้านวัตถุมากกว่าสังคมชนบท การเข้าถึงการคมนาคม การสื่อสาร การประกอบอาชีพทำมาหากิน รวมทั้งการหารายได้ก็ดีกว่าสังคมชนบท สภาพเช่นนี้จึงมีความชัดเจนมากในปัจจุบัน แต่ในปัจจุบันคนที่ทำงานอยู่ในเมืองก็เริ่มมีการอพยพย้ายถิ่นเข้าไปทำมาหากินตามค่านิยมของสังคมชนบท ส่งผลทำให้สังคมไทยมีลักษณะดังนี้ คือ นับถือเรื่องกรรมเก่า บุญวาสนา เชื่อถือโชคกลาง ยกย่องและนับถือผู้มีคุณงามความดี เกรงใจคนอื่น ไม่ได้แย่ง เห็นแก่หน้า ชอบสันโดษ นิยมเครื่องประดับประเภทเพชรนิลจินดา ทอง ชอบเสี่ยงโชค นิยมทำบุญตักบาตรและพิธีการต่าง ๆ เกินกำลัง นิยมช่วยเหลือ พี่พวาค้ายซึ่งกันและกันก่อนหวังผลประโยชน์ เช่น สนใจเฉพาะผลผลิตปีนี้โดยไม่นึกถึงอนาคตข้างหน้า (ประเวศ อินทองปาน, 2553, หน้า 37) ในขณะที่ค่านิยมของสังคมเมือง มีลักษณะดังนี้คือ ไม่เชื่อเรื่องที่พิสูจน์ไม่ได้ มีเหตุผลในการตัดสินใจ มีการแข่งขันกันสูง ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยติดความหรูหรา เห็นแก่ตัว ไม่ช่วยเหลือกัน นิยมใช้สินค้าตะวันตก เช่น การแต่งกาย มีการกำหนดเวลาที่ชัดเจนและแน่นอน สังคมไทยประเทศเดียวกันแต่มีความหลากหลายแตกต่างกัน จะเห็นได้ว่าลักษณะของสังคมเมืองและสังคมชนบทดังกล่าว สะท้อนให้เห็นแนวความคิดที่แตกต่างกัน แต่พิธีการยังคงรักษาไว้ไม่เปลี่ยนแปลง

ปรัชญาจรรยาวัจ เกิดมาจากสาเหตุคือ ความไม่พอใจพิธีกรรมทางศาสนา เพราะในยุคนี้พวกพราหมณ์เน้นพิธีกรรมทางศาสนามาก โดยปราศจากเหตุผล (สนั่น ไขยานุกุล, 2519, หน้า 95) จึงทำให้คนเบื่อหน่ายต่อพิธีกรรมนั้น พิธีกรรมของสังคมไทยรับอิทธิพลมาจากพราหมณ์ทุกขั้นตอน ตั้งแต่เกิดจนตายล้วนมีพิธีกรรมตลอด ในขณะที่พิธีกรรมในมิติปรัชญาจรรยาวัจจะปล้ำกว่าสังคมไทย เพราะทุกขั้นตอนของพิธีกรรมของสังคมล้วนมีคติเป็นเครื่องชูโรง ไม่ใช่ปราศจากเหตุผล เมื่อมองพิธีกรรมของแต่ละภาคของสังคมไทยไม่ว่าจะเป็นภาคเหนือ อีสาน กลาง และใต้ จะมีความคล้ายกันในความหมาย แต่กระบวนการจัดทำต่างกัน และยังมีพิธีกรรมของสำนักพระราชวังเรียกว่า พิธีหลวง มีลักษณะการแบ่งตามลักษณะของชนชั้นสูง ในปรัชญาจรรยาวัจมีสาเหตุมาจากแนวคิดปรัชญาวัตถุนิยมของพวกดรวิเดียนที่พวกเขาคิดปรัชญาวัตถุนิยมขึ้นมา เพื่อการคัดค้านปรัชญาจิตนิยมของอารยันซึ่งเป็นผู้ปกครอง ในขณะที่สังคมไทยพยายามเน้นให้คนเข้าถึงแก่นสาระของพิธีกรรมของตนเอง โดยเน้นไปที่จิตใจเหมือนจรรยาวัจ แต่ในขณะเดียวกันก็ลืมนึกถึงชีวิตที่เป็นจริงของสามัญชน จึงก่อให้เกิดแรงต้านทาน เช่น มีบางสำนักที่ให้นับพิธีกรรมด้วยการเสียสละให้ทานเพื่อจะได้มีจิตใจงดงาม จนลืมนึกไปว่าบางคนให้จนไม่มีอะไรจะให้ก็มีจนทำให้เกิดการต่อต้านจนถึงทุกวันนี้ สังคมไทยยังเป็นสังคมที่ชอบความรื่นเริงบันเทิง สนุกสนาน มีแหล่งอบายมุข เช่น คลับ คาเฟ่ เฮค สำหรับวัยรุ่นหนุ่มสาวท่องเที่ยวในยามราตรี ทำให้ระยะหลังมีการจัดระเบียบสังคมใหม่ ห้ามไม่ให้เยาวชนอายุ 15 ปีเข้าสถานบันเทิง เกิดปัญหาเสพยาเสพติดมากขึ้น รวมไปถึงนักร้องดาราที่เป็นเหยื่อของยาเสพติด เช่น ในช่วงที่ปรากฏตำรวจภูธรภาค 5 แลงการกวาดล้างยาเสพติด “ในระยะเวลาเพียงครึ่งเดือนยึดของกลางได้จำนวนมาก ทั้งยาบ้า-ไอซ์-เฮโรอีน-ฝิ่น รับสถานการณ์ ‘เฮโรอีน’ หวนบุกชุมชนเมือง” (ไทยรัฐ ออนไลน์, 2559, ย่อหน้า 3) จะเห็นได้ว่าปัญหาเสพติดปัจจุบันมีพื้นฐานที่เกิดจากปัญหาครอบครัว แต่ก็มีหลายคนเคยตั้งคำถามว่า ทำไมปริมาณของยาเสพติดถึงเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ทำไมคนถึงต้องใช้ยาเสพติด ถ้ามองอีกมุมหนึ่งก็อาจจะบอกได้ว่าเป็นเครื่องช่วยให้พ้นทุกข์ของผู้เสพ เพราะคนเหล่านี้ต้องการดับทุกข์ ในระยะแรกก็อาจจะเป็นการดับทุกข์เพียงชั่วคราว ต่อไปก็เปลี่ยนเป็นติดจนเป็นนิสัย ในทางปรัชญา

จารวากมีความประสงค์ให้เพียงแต่จงดื่ม จงเที่ยว ทำตัวเองให้เป็นสุข ไม่ได้ทำจนกลายเป็นทุกข์แล้วทำให้คนอื่นเดือดร้อน สังคมไทยโดยภาพรวมจึงค่อนข้างสอดคล้องกับปรัชญาจารวาก ดังเช่น ที่เกิดขึ้นในสังคมอินเดียยุคนั้น ซึ่งถือเป็นปรากฏการณ์แปลกประหลาดมากสำหรับสังคมสมัยนั้น

สรุปความว่า ปรัชญาจารวากหรือโลกายัต เป็นแนวคิดที่สะท้อนถึงการเน้นไปที่การบำเรอปรนเปรอให้ตนเอง ไม่ต้องเป็นทุกข์สร้างความสุขให้กับชีวิตไม่ต้องย้อนอดีตไม่ต้องคิดถึงอนาคต แต่จงทำชีวิตวันนี้ให้มีความสุขทำทุกข์ให้เบาบางดังปรากฏอภิปรัชญาที่รับรองไว้ว่า “วัตถุเท่านั้นเป็นสิ่งที่เที่ยงแท้แน่นอน ส่วนสิ่งอื่นนอกจากนี้แล้วเป็นเรื่องลม ๆ แล้ง ๆ ทั้งสิ้น” (สนั่น ไชยานุกุล, 2519, หน้า 100) และยืนยันถึงจิตและความรู้เป็นผลผลิตมาจากวัตถุทั้งนั้น เน้นการกระทำที่ว่า จงกิน จงดื่ม และจงหาความสุขในชาตินี้ ชาติหน้าไม่มี สะท้อนมุมมองจากปรัชญานี้ต่อสังคมไทยที่มีแหล่งท่องเที่ยวสถาบันเชิงเพิ่มขึ้น และคนในสังคมไทยจึงเน้นวิถีการสนุกสนานรื่นเริงบันเทิงมากกว่าการค้นหาความจริงแห่งชีวิตนั่นเอง

ภูมิหลังปรัชญาจารวาก

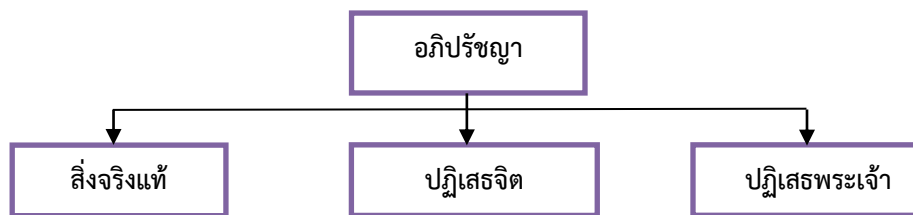
ปรัชญาจารวากเป็นแนวความคิดของฤๅษีพฤทท์สบัติ หรือท้าวสทนต์พิพรมเป็นปราชญ์ชาวอินเดียคนแรก ที่กล่าวว่า สสารเท่านั้นคือ สภาวะแท้จริงสูงสุด สสารเป็นอันตมสังจะ ความเชื่อเช่นนี้ทำให้ชาวชมพูทวีปในยุคนั้นมองปรัชญาจารวากไปในแง่ขบขันน่าหัวเราะ เพราะขัดกับหลักความเชื่อเดิมในปรัชญาพระเวทอย่างตรงกันข้าม (สุวัฒน์ จันทระจันง, 2540, หน้า 113) โดยปรัชญาอินเดียแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ 1. กลุ่มปรัชญาฮินดู มี 6 สำนัก ได้แก่ นยายะ ไวเชชิกะ สางขะ โยคะ มีมางสา และเวทานตะ ถือความศักดิ์สิทธิ์ของคัมภีร์พระเวท เรียกว่า ปรัชญาฝ่ายพระเวทหรือปรัชญาอัสติกะ และ 2. กลุ่มที่ไม่ใช่ปรัชญาฮินดู มี 3 สำนัก คือ จารวาก เซน และพุทธ เป็นกลุ่มที่ไม่เชื่อถือความศักดิ์สิทธิ์ของคัมภีร์พระเวท เรียกว่าเป็น ปรัชญา ที่ไม่ใช่ฝ่ายพระเวทหรือเรียกว่า ปรัชญา นาสติกะ (สุวัฒน์ จันทระจันง, 2540, หน้า 86) ปรัชญาจารวากถือเป็นกลุ่มปรัชญาที่เก่าแก่มากรัชญาหนึ่งในบรรดาปรัชญาอินเดีย และอยู่ในกลุ่มปรัชญาที่ไม่เชื่อความศักดิ์สิทธิ์ของคัมภีร์พระเวท (นาสติกะ) (อดิศักดิ์ ทองบุญ, 2546, หน้า 16) เป็นปรัชญาฝ่ายที่ไม่เชื่อถือในพระเจ้าหรือฝ่ายอเทวนิยม (Atheistic) แม้ว่าปรัชญาจารวากจะไม่ปรากฏนามผู้ก่อตั้ง แต่ปรัชญาจารวากก็ถูกยกขึ้นมากล่าวอ้างอยู่เสมอ เพราะเป็นลัทธิ แนวความคิดที่มีอิทธิพลต่อชีวิตคน ในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต (พระมหาทวัน สิริธมโม, 2532, หน้า 219) ปรัชญาของสำนักนี้คือ ความเป็นปรัชญาวัตถุนิยมจัดหรือวัตถุนิยมแบบสุดโต่ง ดังที่พระพุทธเจ้าได้ทรงยกลัทธินี้ขึ้นอ้าง เพื่อแสดงให้เห็นข้อบกพร่องของลัทธินี้ เช่น ในธรรมจักรได้ทรงตรัสถึงกลุ่มแนวคิดกามสุขัลลิกานุโยค เป็นต้น (สนั่น ไชยานุกุล, 2519, หน้า 95) เพราะเหตุที่ปรัชญาวัตถุนิยมหรือที่เรียกกันอีกนัยหนึ่งว่า กามสุขัลลิกานุโยคนี้ มีความนิยมหนักไปในทางวัตถุนิยมเกินควร ดังนั้น ปรัชญาจารวากจึงเป็นปรัชญานำไปสู่ความสุดโต่งสายหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นมาเพราะสาเหตุนี้ คือ 1. ความไม่พอใจในพิธีกรรมทางศาสนา เพราะในยุคนั้นฝ่ายศาสนาพราหมณ์เน้นพิธีกรรมทางศาสนามากโดยปราศจากเหตุผลจึงทำให้คนเบื่อหน่ายต่อพิธีกรรมนั้น 2. นักปราชญ์บางท่านสันนิษฐานว่า ปรัชญาจารวากเป็นปรัชญาของพวกดราวิเดียน ซึ่งพวกเขาคิดปรัชญาวัตถุนิยมขึ้นมาเพื่อคัดค้านปรัชญาจิตนิยมของพวกอารยันซึ่งเป็นผู้ปกครอง 3. ในยุคต่อมาปรัชญาอุปัชฌาย์ก็สอนเน้นหนักไปทางจิต คำสอนนี้ลึมนึกถึงชีวิตไม่ได้ให้ความสำคัญของการดำรงอยู่ของวัตถุนั้นเพียงจิตใจเท่านั้น

อภิปรายของปรัชญารวาก มีพื้นฐานมาจากญาณวิทยาของเขา เมื่อเขาถือว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ไม่สามารถรับรู้ได้ทางประสาทสัมผัส สิ่งนั้นที่ไม่มีจริง ความจริง คือ สิ่งสัมผัสไม่ได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 เท่านั้น ดังนั้น ญาณ บาบ ญู สวรรค์ นรก โลกหน้า พระเจ้า พระนิพพาน เป็นต้น สัมผัสไม่ได้ สิ่งเหล่านี้จึงไม่มี สิ่งสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 เท่านั้นคืออยู่จริง ด้วยเหตุผลนี้ การค้นหาความจริงแท้ (Ultimate Reality) ของปรัชญารวาก จึงตั้งอยู่บนฐานของญาณวิทยาโดยแท้จริง (รุ่งทิพย์ พุ่มดนตรี, 2538, หน้า 20) สามารถแยกกล่าวได้ดังนี้

1. สิ่งจริงแท้ คือ ธาตุ 4 ปรัชญารวากยอมรับเฉพาะธาตุ 4 คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ เท่านั้นว่าเป็นสาเหตุให้เกิดสรรพสิ่งขึ้นมาในโลกพร้อมทั้งโลกด้วย ไม่ยอมรับอากาศธาตุว่าเป็นสาเหตุด้วยอันหนึ่ง เพราะเขาถือว่า อากาศธาตุ เป็นสิ่งที่ไม่สามารถจะสัมผัสได้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ส่วน ที่เราคิดว่า มีอากาศธาตุ ก็เพราะเรานูมานเอาเท่านั้น ดังนั้น ปรัชญารวากจึงไม่ยอมรับความรู้ที่เกิดจากการอนุมาน และถือว่าเมื่อธาตุทั้ง 4 ประกอบกันเข้าในอัตราส่วนที่พอเหมาะ จะกลายเป็นสิ่งต่าง ๆ เช่น พืช สัตว์ มนุษย์ เป็นต้น ธาตุทั้ง 4 ประการนี้เป็นอมตะ มีอยู่นิรันดร์ แต่สิ่งที่เกิดจากการประกอบกันของธาตุทั้ง 4 นี้ ไม่อมตะ มีการเกิด มีการตาย ไม่อมตะเหมือนดังธาตุดั้งเดิมทั้ง 4 นั้น

2. ปฏิเสธจิตหรือวิญญาณ เชื่อว่าจิตหรือวิญญาณเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่จริง ที่เรียกว่า จิตหรือวิญญาณเป็น เพราะมีความเข้าใจผิดคิดว่า ร่างกายของคนและสัตว์ที่เคลื่อนไหวได้ มีจิตวิญญาณอยู่ภายใน แท้จริงแล้ววิญญาณหรือจิตไม่มี การเคลื่อนไหวของร่างกายเกิดขึ้นเพราะการรวมตัวกันของธาตุทั้ง 4 ในอัตราส่วนที่พอเหมาะสมควรในสิ่งที่จะเป็นก็เคลื่อนไหว มิใช่จิตหรือวิญญาณผลักดันให้เคลื่อนไหว การเคลื่อนไหว คือ ผลผลิตเหมือนรถยนต์ ที่ประกอบด้วยอะไหล่ทุกอย่างครบพร้อมทั้งน้ำมัน เมื่อสตาร์ทเครื่องก็สามารถเคลื่อนที่ได้ การเคลื่อนที่ของรถยนต์ มิใช่รถยนต์มีจิต แต่เคลื่อนที่เพราะมีองค์ประกอบทุกอย่างที่พอเหมาะตามภาวะ และที่รถยนต์มีการสตาร์ทเครื่อง ก็เพราะอะไหล่มีความละเอียดน้อยมากไม่เหมือนอะไหล่ของคนที่มีความละเอียดมากกว่า ถ้าเมื่อใดอะไหล่รถยนต์มีความละเอียดซับซ้อนมากเท่าอะไหล่ของคน รถยนต์ก็อาจจะทำทุกอย่างเองได้เหมือนคน ทุกอย่างปรากฏเพราะประกอบด้วยธาตุ 4 รวมกันในอัตราที่เหมาะสมกับสิ่งนั้น ๆ ยกตัวอย่าง สีแดงเกิดจากการเคี้ยวหมาก พลุ ปืนขาว และสีเสียด ความจริงสีแดงไม่ได้มีอยู่ในสิ่งเหล่านี้ แต่มีสีแดงเกิดขึ้น เพราะการเคี้ยวรวมกันของวัตถุทั้ง 4 อย่างนี้ วิญญาณก็มีลักษณะอย่างเดียวกัน

3. ปฏิเสธพระเจ้า ศาสนาฮินดูยืนยันความมีอยู่ของพระเจ้า ถือว่าพระเจ้าคือ ความจริงสูงสุดและเป็นบ่อเกิดของสรรพสิ่งในจักรวาล ปรัชญารวากปฏิเสธว่า พระเจ้าไม่มีอยู่จริง เพราะพระเจ้าไม่สามารถสัมผัสด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ถ้าพระเจ้าก็ต้องสัมผัสได้ แต่ที่อ้างว่ามีพระเจ้าแต่ไม่สามารถสัมผัสได้ จะยืนยันอย่างไรว่ามีพระเจ้า และศาสนาฮินดูสอนว่า สรรพสิ่งเกิดจากเหตุ ไม่มีอะไรเกิดขึ้นมาลอย ๆ เพราะฉะนั้นผลทุกอย่างต้องมาจากเหตุ ปรัชญารวากกล่าวว่า ถ้าผลทุกอย่างมาจากเหตุ พระเจ้าก็เป็นผลอย่างหนึ่ง ดังนั้นพระเจ้าก็ต้องมีเหตุของพระองค์เหมือนกัน แต่ศาสนาฮินดูสอนว่าพระเจ้าไม่มีเหตุพระองค์มีเอง เป็นเอง ซึ่งศาสนาฮินดูมีคำสอนที่ขัดแย้งกับความข้างต้นที่บอกว่า สรรพสิ่งเกิดมาจากเหตุ ในเมื่อพระเจ้ามีเอง เป็นเอง ได้อย่างที่ฮินดูสอนทำไมโลกนี้จะมีเอง เป็นเอง มิได้บ้าง เพราะจริง ๆ แล้ว โลกนี้ก็คือ จตุรวมของธาตุทั้ง 4 นั่นเอง สรุปย่อได้ดังนี้

ภาพ 1 จุดรวมของธาตุทั้ง 4

ที่มา: ประยงค์ แสนบุราณ, 2547, หน้า 26

สรุป พระพุทธเจ้าได้ทรงยกหลักฐานนี้ขึ้นมาแสดงให้เห็นว่า ปรัชญาจารย์ในแนวคิดวัตถุนิยมเน้นการแสวงหาความสุขในปัจจุบันผ่านการกิน ดื่ม และเสพกาม (สนั่น ไซยานุกุล, 2519, หน้า 95) โดยไม่คำนึงถึงหลักศีลธรรมและพิธีกรรม เพราะพิธีกรรมถือว่าเป็นเป้าหมาย แนวคิดนี้เชื่อว่า ความสุขมาจากการพึงพาวัตถุมากกว่าความสุขทางจิตใจ ดังนั้น วิธีการแก้ไขทุกข์ คือ การแสวงหาความสุขและทำลายความทุกข์นั้น โดยการเพิ่มความสุขในชีวิต เช่น การสร้างกระบวนการทางสังคมที่เน้นเศรษฐกิจทุนนิยม การเมืองที่ให้ผลประโยชน์ กระบวนการการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง และวัฒนธรรมที่เน้นความรื่นเริงและความสุขของมนุษย์ เป็นต้น

เศรษฐกิจไทยในมุมมองของปรัชญาจารย์

เศรษฐกิจของไทยผ่านปรัชญาจารย์สามารถบอกได้ว่า ปรัชญาจารย์เป็นวัตถุนิยม โดยทางเศรษฐกิจก็จะกล่าวถึงรายได้ของประเทศ รายได้ส่วนใหญ่จะได้อาจจากการค้าขายทั้งในและต่างประเทศ ปัจจุบันเศรษฐกิจไทยน่าวิตกเป็นอย่างยิ่ง เพราะปัญหาความขัดแย้งทางเมืองของไทย ส่งผลให้กลุ่มผู้ผลิตรายใหญ่ของต่างประเทศย้ายฐานการผลิตไปต่างประเทศ (ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร, 2559, หน้า 97) และในช่วงที่ประเทศไทยประสบปัญหาเงินบาทแข็งค่า กระทรวงพาณิชย์ได้สนับสนุนผู้ประกอบการไทยออกไปลงทุนในต่างประเทศ (Internationalization) หลังพบว่า การส่งออกของไทยสู่ประเทศคู่แข่งไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของธนาคารแห่งประเทศไทย ที่แนะนำให้ผู้ประกอบการย้ายฐานการผลิตออกสู่ต่างประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน และเป็นแนวทางแก้ปัญหาลดผลกระทบจากเงินบาทแข็งค่าในระยะยาว จากการสำรวจของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พบว่า ผู้ประกอบการไทยกำลังเตรียมย้ายฐานการผลิตบางส่วนออกไปยังประเทศที่มีต้นทุนต่ำ หรือถูกกระทบจากแนวโน้มการอ่อนค่าของเงินดอลลาร์น้อยกว่าประเทศไทย เช่น เวียดนาม ลาว กัมพูชา โดยในปัจจุบัน มีบริษัทคนไทยไปดำเนินธุรกิจในต่างประเทศจำนวน 680 บริษัท มีตัวแทนและร่วมทุนในลักษณะของการเปิดสาขา จำนวน 1,332 สาขา (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2550) กระทรวงพาณิชย์จึงตั้งเป้าหมายที่จะมีตัวแทนและการร่วมทุนในต่างประเทศทั่วโลก จำนวน 3,000 สาขาภายใน 5 ปี ปัจจัยที่อาจทำให้การย้ายฐานการลงทุนและฐานการผลิตของไทยขาดประสิทธิภาพ ปัจจัยแรกคือ ข้อจำกัดในการเปลี่ยนผ่านสู่ธุรกิจและอุตสาหกรรมที่เน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มสูง หากรัฐบาลส่งเสริมให้ผู้ประกอบการย้ายฐานการผลิตสู่ต่างประเทศ โดยไม่มีการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมภายในประเทศ หรือขยายไปสู่อุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มสูง จะทำให้การพัฒนาขาดความสมดุล และส่งผลกระทบต่อต้นทุนของอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ปัจจัย

ที่สองคือ แรงงานในประเทศยังไม่ได้การพัฒนาทักษะ เพื่อรองรับภาคการผลิตที่ต้องใช้ทักษะสูงขึ้น เมื่อเร่งรีบ ผลักดันผู้ประกอบการย้ายฐานการผลิตสู่ประเทศที่มีต้นทุนแรงงานต่ำกว่า แรงงานไร้ทักษะต้องสูญเสียการจ้างงานเป็นจำนวนมาก หากการย้ายฐานการผลิต การพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มสูง และการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน ไม่สามารถเดินหน้าสอดคล้องไปพร้อมกันได้ อาจสร้างปัญหาต่อภาคการผลิตและแรงงานทั้งระบบ ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจได้ จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับประเทศไทย ถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยต้องมาพิจารณาถึงการย้ายฐานการผลิตและการลงทุนสู่ต่างประเทศจะต้องดำเนินการอย่างไร (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2550, ย่อหน้า 5) การผลักดันการย้ายฐานการลงทุนการผลิตควรอยู่ในกรอบระยะกลางหรือระยะยาว ไม่ควรเร่งดำเนินการโดยปราศจากยุทธศาสตร์รองรับ แต่ควรมีการวิเคราะห์และวางแผนพัฒนาภาคการผลิตในภาพรวม อย่างเป็นระบบเสียก่อน เนื่องจากภาคการผลิตต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงกันในฐานะที่เป็นปัจจัยการผลิตของกันและกัน ในลักษณะเป็นอุตสาหกรรมต้นน้ำ ปลายน้ำ หรือมีปัจจัยการผลิตขั้นต้นร่วมกัน เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรมหนึ่ง ๆ ย่อมส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอื่น ๆ ต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ ดังนั้นการดำเนินนโยบายการพัฒนาในภาคการผลิตหนึ่ง ๆ จำเป็นต้องคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อภาคการผลิตอื่น ๆ ด้วย ภาครัฐจึงควรวางแผนพัฒนาภาคการผลิตเพื่อค้นหายุทธศาสตร์แต่ละสาขา โดยนำผลการศึกษาไปจัดลำดับความสำคัญของภาคการผลิต นำไปสู่การจัดทำยุทธศาสตร์ปรับโครงสร้างภาคอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับเงื่อนไขการจ้างงานและการแข่งขันของประเทศและข้อควรคำนึงก่อนการย้ายฐานการลงทุนและการผลิตสู่ต่างประเทศ

สรุป ภาครัฐควรคำนึงถึงความแตกต่างของขนาดทางธุรกิจและเข้าใจความต้องการของผู้ประกอบการไทย เพื่อปรับโครงสร้างภาคการผลิตภายในประเทศให้เหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของผู้ประกอบการไทย การย้ายฐานการผลิตไม่ใช่เรื่องง่าย ต้องระมัดระวัง เนื่องจากโครงสร้างการผลิตในปัจจุบันอาจทำให้ขีดความสามารถทางการแข่งขันของไทยอ่อนแอ การดำเนินการที่จะปรับโครงสร้างภาคการผลิตภายในประเทศก่อนอาจเป็นทางเลือกที่ดี เพราะจะช่วยให้ภาคการผลิตไทยพัฒนาอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ควรให้ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนร่วมกันคำนึงถึงนโยบายที่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลอย่างแท้จริง

วิเคราะห์เศรษฐกิจไทยในมุมมองของปรัชญาจรรยาวั

จากปัญหาทางการเมืองที่เกิดขึ้นในระยะ 9 ปี ทำให้เกิดสภาวะเศรษฐกิจของประเทศส่งผลให้ราคาสินค้าต่าง ๆ มีราคาสูงขึ้น ถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางที่กดราคาพืชผลต่างๆ (เกษมสันต์ จันทรทิม, 2560, หน้า 61 - 65) เศรษฐกิจไทยในมุมมองของปรัชญาจรรยาวัอาจมองไม่ค่อยชัดเจน แต่ถ้ามองลึกลงไปจะเห็นถึงปรัชญาจรรยาวัที่มีต่อเศรษฐกิจ เพราะถ้าเศรษฐกิจดีประชาชนก็มีรายได้เพิ่ม เมื่อมีรายได้เพิ่มก็มีความสุขในการจับจ่ายเลี้ยงชีพอยากได้อะไรก็ซื้อบนเปรี๊ยะความอยากของตนเอง เช่น ซื้อรถยนต์ ซื้อบ้าน ซื้อเครื่องประดับ และซื้อบริการต่าง ๆ เพื่อทำให้ตัวเองสะดวกสบายขึ้น รายได้ที่ได้มาจึงเป็นเครื่องซื้อความสะดวกสบาย กินอัมเหี้ยวสนุก เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจตกต่ำรายได้ไม่พอกับรายจ่าย ส่งผลต่อความเป็นอยู่ยากลำบากมากขึ้น ในขณะที่รายได้ยังถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่พวกเขาต้องใช้เพื่อเป็นเครื่องอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิต ไม่มีก็ต้องดิ้นรนให้มากขึ้นขยันให้มากขึ้นเพียงเพื่อต้องการความสะดวกสบายเท่านั้น รายได้หรือทุนจึงเป็นคุณพระเจ้าในการซื้อเป็นชีวิตของคนในสังคมได้เป็นอย่างดี ดังสุภาษิตไทย

ที่ว่า “มีเงินเขาก็นับเป็นน้อง มีทองเขาก็นับเป็นพี่” แต่ถ้าไม่มีทั้งเงินและทองเขาก็ไม่นับญาติ ทำให้คนต้องดิ้นรน มาหากินเพื่อหาเงินให้ได้มากขึ้น โดยไม่สนใจว่าการกระทำนั้นจะผิดหรือถูก จะหามาได้ด้วยวิธีการใด เพราะเขาไม่ได้เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม เชื่อว่าไม่มีโลกหน้า ไม่มีสวรรค์ ไม่ต้องกลัวบาป เพราะบาปไม่มี การสอนเรื่องบาปเรื่องกรรม เป็นเรื่องหลอกลวงให้คนเสียสละ แต่พวกตนเองเป็นผู้รับผลประโยชน์และความสุขของตนเองเท่านั้น (ประยงค์ แสนบุราณ, 2547, หน้า 21 - 23)

การเมืองไทยในมุมมองของปรัชญาจรวาก

ระบบการเมืองไทยเป็นแบบผสมผสานระหว่างประชาธิปไตยกับเผด็จการบวกับสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เพราะเนื่องจากการปฏิวัติรัฐประหารสืบเนื่องมาจนถึงทุกวันนี้ สังคมการเมืองไทยจึงมีกลุ่มที่นิยมการเมืองแตกต่างกัน (เกษียณ เตชะพีระ, 2537, หน้า 14 - 15) คนที่ชอบแบบประชาธิปไตยก็จะบอกว่า เป็นการเมืองที่ทันสมัยเหมาะสมกับยุคปัจจุบัน คนที่นิยมรัฐประหารก็บอกว่า การเมืองไทยยังไม่พร้อมที่จะเป็นประชาธิปไตย จึงไม่สามารถบอกได้ว่าการเมืองไทยควรจะเป็นไปในทิศทางใดถึงจะเป็นที่น่าพอใจของคนทั้งหมด จนมีวาทะของผู้นำประเทศที่บอกว่า จะให้ประเทศไทยใส่เสื้อเหมือนต่างประเทศ (ประชาธิปไตย) คงเป็นไปได้ไม่ได้ พรรคชนะของคนบางกลุ่มเห็นว่า ประชาธิปไตยเป็นระบบที่มีการทุจริตคอร์รัปชันมากที่สุด ผู้แทนทุกคนล้วนมีปัญหาทุจริตทับซ้อนกับผลประโยชน์ รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งล้วนมีปัญหาเกี่ยวกับการทุจริตทั้งสิ้น ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่เปิดเผยออกมาจากสื่อต่าง ๆ การเมืองกลายเป็นที่พอกคนไม่ดี คนที่มีอำนาจบารมี เคยเป็นผู้มีอิทธิพล เวลาได้รับการเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่แทนประชาชนก็ใช้ทุกวิถีทางในการนำตัวเข้าไป เพื่อแสดงให้เห็นว่าตัวเองเป็นตัวแทนประชาชนอย่างแท้จริง การเมืองไทยจึงเต็มไปด้วยผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นมากขึ้น การพัฒนาการเมืองเป็นไปอย่างไม่สะอาด ไม่โปร่งใสอย่างที่คาดหวัง เพราะความคาดหวังต่อคำว่าผู้แทนมักจะเป็นไปเพื่อเป็นสะพานแสวงหาผลประโยชน์จากงบประมาณที่กระจายไปยังท้องถิ่น กฎหมายที่เป็นหลักสติดุติธรรมของบ้านเมืองก็ไม่มียุติธรรมอย่างที่คิดไว้ การลงโทษตามกฎหมายไม่มีความเสมอภาค คนที่มีอิทธิพลรอดพ้นจากคุกตาราง ซึ่งจะมีไว้สำหรับคนยากจนเท่านั้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นสภาพหรือต้นตอความขัดแย้งของคนในสังคมไทยที่ผ่านมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พฤติกรรมพื้นฐานของบุคคลเหล่านี้เป็นไปเพื่ออำนาจความสุขสบายด้วยการเหยียบขาคศของคนที่ไม่มีอำนาจต่อรองมาเป็นบันไดในการก้าวไปสู่อำนาจที่สูงขึ้น ปรัชญาจรวากมีแนวคิดที่ทำให้คนไม่เชื่อในรศ สวรรค์ ปฏิสเร อาตมัน ไม่สนใจเรื่องวรรณะ 4 ในพระเวท (ประเวศ อินทองปาน, 2553, หน้า 37) ไม่สนใจต่อการบวงสรวง ปฏิสเร พระผู้เป็นเจ้า ปฏิสเรพิธีกรรมต่าง ๆ ในศาสนาพราหมณ์โดยสิ้นเชิง และได้ประมาณว่า การทำพิธีกรรมหรือการบูชาัญญของพวกพราหมณ์นั้นคือ อาชีพของพวกพราหมณ์ มิใช่เป็นบุญกุศลอะไร เป็นวิธีการของพวกคนฉลาดที่สอนให้คนอื่นเสียสละ แต่พวกตนเป็นผู้รับผลประโยชน์และคำนึงถึงความสุขของพวกตนเองเท่านั้น ดังนั้น ประเด็นของศาสนาพราหมณ์หนึ่งในวรรณะ 4 สะท้อนให้เห็นนักการเมืองไทย ที่ปากก็อ้างว่าทำเพื่อประชาชน จะไม่ทิ้งประชาชน ไปเป็นปากเป็นเสียงแทนประชาชน รับอาสาช่วยเหลือประชาชนในเวลาเดือนร้อน ซึ่งมักจะเป็นคำพูดที่ขอใช้ในกระบวนการหาเสียงมาโดยตลอด แต่เมื่อได้รับการเลือกตั้งเข้าไปเป็นตัวแทนของประชาชนแล้ว ทุกอย่างที่ทำเสียงไว้ก็จะหายไป บางคนก็ไม่ได้กลับมาดูแลประชาชน อาชีพนักการเมืองตามปรัชญาจรวากผู้เขียนมีการเห็นคล้ายกับอาชีพของพราหมณ์

ที่อ้างเอาพิธีกรรมมาเป็นเครื่องบังหน้า โดยชนอาสาเข้ามารับใช้ประชาชน โดยแนะนำประชาชนให้เสียสละทำเพื่อชาติ ในขณะที่ตนเองมีผลประโยชน์ทับซ้อนจำนวนมาก สอดคล้องกับงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบคอร์รัปชัน ของนักวิชาการหลายท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.สังศิต พิริยะรังสรรค์ อดีตสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) คณบดีวิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยรังสิต, ศาสตราจารย์วิชา มหาคุณ อดีตกรรมการ ป.ป.ช. และคณบดี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต, นางดาววัลย์ จันทระหัตติ อดีตแกนนำประชาชนตำบลคลองด่าน, นายประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ ผู้อำนวยการบริหารสถาบันอิศรา มูลนิธิพัฒนาสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย และ ดร.ภาส ภาสสัทธา สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการสำนักงาน ป.ป.ช. จึงปฏิเสธไม่ได้ว่า ปัญหาทุจริตคอร์รัปชันกัดกินสังคมไทยอย่างฝังรากลึกมายาวนาน ไม่ว่าจะผ่านมาก็รัฐบาล การเลือกตั้งก็ครั้งหรือ การทำรัฐประหารก็เห็น ปัญหาดังกล่าวก็น่าจะรุมเร้าอยู่เสมอ (สำนักข่าวอิศรา, 2559, ย่อหน้า 4) ทั้งการเมืองระดับท้องถิ่น ระดับชาติก็ไม่แตกต่างกัน จะเห็นว่ากลุ่มนักการเมืองจะมาในคาบของนักบุญแต่มีนิสัยเป็นโจร

สรุปความว่า ปรัชญาจรรวากหรือโลกยัต ที่มีแนวคิดเรื่องการทำตนเองให้มีความสุขให้ทุกชนล้นอยู่ลง การทำตัวเองไม่ให้ลำบาก ไม่ต้องคำนึงถึงหลักศีลธรรม แต่เสพติดเงินในปัจจุบันเท่านั้น เมื่อมองสะท้อนต่อการเมืองไทย ทั้งตัวนักการเมืองที่มีภูมิหลังและปัจจุบันแสวงหาความสุขร่ำรวยเสพติดเงินจนกลายเป็นนิสัย สร้างแนวทางการเมือง ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและพรรคพวกมากกว่าประโยชน์ส่วนร่วม เกิดมีกลุ่มผลประโยชน์ที่แสวงหาความร่ำรวยมั่งคั่งด้วยการไม่สนใจหลักศีลธรรม ผลกระทบที่เกิดขึ้นทำให้เกิดทุจริตคอร์รัปชัน ดังนั้น ปรัชญาจรรวากสะท้อนการเมืองไทยที่เน้นความมั่งคั่งทางวัตถุแสวงหาความมั่งคั่งในปัจจุบันเฉพาะตน กลุ่มตนพวกตนมากกว่าผลประโยชน์ของประเทศชาตินั่นเอง

การศึกษาไทยในปรัชญาจรรวาก

ปรัชญาจรรวากนั้น มีการปฏิเสธความรู้ที่ได้มาโดยวิธีการอื่น ๆ ทั้งหมดว่า เป็นความรู้ที่ไม่ถูกต้อง เช่น ความรู้ที่เกิดจากอนุมาน เป็นต้น และยังเห็นว่าเป็นความรู้ที่เชื่อถือไม่ได้ เพราะไม่ใช่ความรู้โดยตรงและไม่ได้สัมผัสกับความรู้ด้วยตัวเราเอง เพียงแต่คาดการณ์จากสิ่งอื่น ๆ เท่านั้น บางทีสื่อนั้น ๆ อาจโกหกเราก็ได้ ยกตัวอย่าง เราเคยเชื่อว่าที่ใดมีควันทันนั้นย่อมมีไฟ ประสบการณ์บอกเราอย่างนี้ เราก็มีความเชื่อตามประสบการณ์ อยู่มาวันหนึ่ง ตอนกลางวันแดดจัดมาก แต่พอบ่าย 3-4 โมงเย็น ฝนตกลงมาอย่างหนัก หลังจากฝนตกแล้วเรามองดูภูเขาสูงหนึ่ง อยู่ห่างประมาณ 10 กิโลเมตร เราจะเห็นควนเต็มภูเขาสูงนั้น ที่แท้ควนเกิดขึ้นเพราะความร้อนกระทบความเย็นต่างหาก ไม่ใช่ควนที่เกิดจากเปลวไฟ นี่เองคือ เหตุผลที่ปรัชญาจรรวากบอกแก่เราว่า ความรู้ที่ผ่านจากสื่ออื่น ๆ นั้นยอมรับไม่ได้ ต้องผ่านจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 เท่านั้น (อดิศักดิ์ ทองบุญ, 2532, หน้า 18 - 19) จึงยอมรับว่าเป็นความรู้แท้ และความรู้ที่เกิดจากศัพท์ประมาณ (ประมาณทางศัพท์) อุปมาประมาณ (การเปรียบเทียบสิ่งที่คล้ายคลึงกัน) อรรถาปัติประมาณ (ความรู้สิ่งที่ไม่ประจักษ์ โดยอาศัยข้อเท็จจริง 2 อย่างที่ขัดแย้งกัน) และอนุลัทธิประมาณ (ความรู้สิ่งที่ไม่ประจักษ์) ปรัชญาจรรวากก็ไม่ยอมรับโดยมีนัยอย่างเดียวกัน (ประยงค์ แสงบุราณ, 2547, หน้า 24)

ระบบการศึกษาของไทยยังจัดเป็นการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ในการจัดระบบการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติฉบับนี้ จะไม่พิจารณาแบ่งแยกการศึกษาในระบบออกจากการศึกษา

นอกระบบ แต่จะถือว่าการศึกษาระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นเพียงวิธีการเรียนการสอน หรือรูปแบบของการเรียนการสอนที่ภาษาอังกฤษใช้คำว่า "Modes of Learning" เท่านั้น ฉะนั้นแนวทางการจัดการศึกษาใหม่ คือ สถานศึกษาสามารถจัดได้ทั้ง 3 รูปแบบ และให้มีระบบเทียบโอนการเรียนรู้ทั้ง 3 รูปแบบ โดยพระราชบัญญัติ การศึกษา มาตรา 15 กล่าวว่า การจัดการศึกษา มีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษา ตามอัธยาศัย คือ

1. **การศึกษาในระบบ** เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการ การศึกษา การวัดและการประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

2. **การศึกษานอกระบบ** เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัด การศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหา และหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

3. **การศึกษาตามอัธยาศัย** เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

จากที่กล่าวมา เพื่อให้เข้าใจระบบการศึกษาไทยที่มีการแบ่งอย่างชัดเจน ซึ่งดูเหมือนจะเป็นระบบที่มี คุณภาพ มีฐานการศึกษา จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลทางการศึกษา เป็นส่วนประกอบ แต่ในความเป็นจริง พบว่า ด้วยปัจจัยหลายประการทำให้การศึกษาไทยยังมีปัญหาอยู่พอสมควร ซึ่งสามารถสรุปประเด็นปัญหาที่พบได้ดังนี้ (มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 8, 10, 12, 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551)

1. **คุณภาพการศึกษาพื้นฐานตกต่ำ** ความจำเป็นที่ต้องปฏิรูปการเรียนรู้ มีหลักฐานต่าง ๆ สะท้อนให้ สังคมไทยเห็นมาอย่างต่อเนื่องถึงคุณภาพการศึกษาของไทยที่ตกต่ำ ทั้งที่เป็นการสำรวจโดยองค์กรระหว่างประเทศ และการประเมินโดยองค์กรภายในประเทศ เช่น สมศ. หรือผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติ (NT) ซึ่งต่างก็พบ ภาพซ้ำ ๆ กันว่า นักเรียนไทยส่วนใหญ่มีความรู้ต่ำกว่ามาตรฐาน ความรู้ที่ว่ำนนี้หมายถึงวิชาที่สำคัญต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ การคิดเชิงวิเคราะห์ ภาษา ซึ่งรวมถึงภาษาไทย นักเรียนที่จัดว่ามีความรู้จริงที่พอมีอยู่บ้าง ก็มีจำนวนน้อย เด็กไทยร้อยละ 74 อ่านภาษาไทยไม่รู้เรื่อง คือ มีตั้งแต่อ่านไม่ออก อ่านแล้วตีความไม่ได้ วิเคราะห์ ความหมายไม่ถูก หรือแม้แต่ใช้ภาษาให้เป็นประโยชน์ในการศึกษาวิชาอื่น ๆ ไม่ได้ คุณภาพที่ตกต่ำย่อม หมายถึง วิชาการ และองค์ความรู้ที่เราอยู่ในระบบการศึกษาไทยต่ำกว่ามาตรฐาน หมายถึง ระบบการถ่ายทอดความรู้ รวมทั้ง ครูผู้สอนมีความรู้ต่ำกว่ามาตรฐาน หมายถึง ความด้อยคุณภาพของระบบสนับสนุนการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น การใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งในที่สุดย่อมส่งผลให้ผู้เรียนส่งผลให้เกิด ความรู้ต่ำกว่ามาตรฐาน แต่ที่วิกฤตที่สุดเหนือวิกฤตทั้งหลายคือ สภาพเหล่านี้ได้กลายเป็นความเคยชิน และชีวิตประจำวัน ของระบบการศึกษาไทย

2. **ปัญหาของการปฏิรูปโครงสร้าง** กฎหมายที่กำหนดการปฏิรูปการศึกษาของไทย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง ของกระทรวงศึกษาธิการครั้งใหญ่ กรมต่าง ๆ ถูกยุบไป มีการรวมเอาทบวงมหาวิทยาลัยและสภาการศึกษาแห่งชาติเข้ามา ไว้ในกระทรวงศึกษาธิการกลายเป็นโครงสร้างใหม่ ในระดับปฏิบัติ หลักการให้มีการกระจายอำนาจการบริหาร การศึกษา โดยกำหนดให้มีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอยู่ในทุกจังหวัด มีจำนวนเขตมากน้อย ตามขนาดของประชากร

และวางหลักไว้ว่า ในที่สุดโรงเรียนต่าง ๆ จะถูกถ่ายโอนจากโครงสร้างรูปแบบกรมแบบเดิม ไปสังกัดเขตพื้นที่ แต่จากวันนั้นมาถึงวันนี้ กลับพบปัญหาอันเกิดจากสูตรที่ไม่สำเร็จของการปฏิรูปโครงสร้างทบถมวิฑูณ จนปรากฏออกมาในรูปของข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ และข้อเรียกร้องต่าง ๆ ดังมีตัวอย่าง เช่น การถ่ายโอนสถานศึกษาไปสังกัดเขตพื้นที่ที่ยังไม่สามารถเกิดขึ้นได้ มีข้อเรียกร้องให้กลับมาตั้งกรมต่าง ๆ ขึ้นในสำนักงานปลัดกระทรวง มีข้อเรียกร้องให้ตั้งทบวงการศึกษาระดับพื้นฐาน รวมทั้งมีการชี้ประเด็นว่าการรวมเอาทบวงมหาวิทยาลัยเข้ามาไว้ในกระทรวงเดียวกันเป็นการบั่นทอนพัฒนาการของอุดมศึกษา ปัญหาที่เกิดจากการปรับโครงสร้างเหล่านี้ ชี้ให้เห็นว่า โครงสร้างใหม่น่าจะมีความไม่เหมาะสมจนมีข้อเรียกร้องให้ทบทวน หรือปรับปรุงเกิดขึ้นตลอดเวลา

3. ปัญหาของครู ในประเทศฟินแลนด์ ซึ่งถือว่าเป็นประเทศที่คุณภาพการศึกษาที่ดีที่สุดในโลก วิชาชีพที่ประชาชนนิยม และให้การยอมรับนับถือมากที่สุดคือ วิชาชีพครู แต่ในประเทศไทย สังคมกลับเห็นว่าในปัจจุบันวิชาชีพนี้ตกต่ำ จนองค์กรวิชาชีพครู เช่น ครูสภา ต้องวางยุทธศาสตร์การพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อให้กลับมาเป็นวิชาชีพชั้นสูงเหมือนในอดีต โดยมีมาตรการอันหนึ่งคือ การปรับปรุงกระบวนการผลิตครูโดยเพิ่มหลักสูตรจาก 4 ปี เป็น 5 ปี แต่ปัญหาของวิชาชีพครูอาจจะไม่สามารถแก้ไขได้เพียงการเพิ่มเวลาเรียนเท่านั้น การเรียนเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งปี อาจเห็นข้อดีได้ชัดเจน คือ ช่วยสร้างประสบการณ์ในวิชาชีพให้มากขึ้นในระหว่างเรียน เพื่อให้ครูรุ่นใหม่พร้อมที่จะออกมาทำงานในสภาพจริง แต่วัตถุประสงค์ของครูสภาที่จะให้เงื่อนไขของการเพิ่มเวลาเรียนมาเป็นฐานในการเพิ่มเงินเดือนและความก้าวหน้าในการรับราชการ บัณฑิตครูที่จบออกมาใหม่จะมีการต่งงานเบื้องต้นเกือบหนึ่งหมื่นคน สถานการณ์เช่นนี้ จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลถึงภาพพจน์และความนิยมในการเข้าศึกษาในสาขาวิชานี้ ที่ไม่ดึงดูดให้นักเรียนที่เรียนเก่งและมีโอกาสเลือกสาขาได้มากให้ตัดสินใจเข้ามาเรียนครู ปัญหาของครูก็ยังมีเรื่องอื่น ๆ อีกมาก เช่น ในภาพรวมประเทศไทยยังนับว่าขาดแคลนครู แต่นโยบายจำกัดกำลังคนภาครัฐก็เป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาระยะนี้ ยังพบว่าเราขาดแคลนครูในสาขาวิชาสำคัญ ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษา เป็นต้น ยังพบอีกว่า ไม่มีความชัดเจนทางนโยบายในการที่จะสนับสนุนให้ผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาที่ตรงกับเนื้อหาสาระมากกว่า เช่น บัณฑิตทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษา หันกลับมาวิชาชีพครู ในทางตรงกันข้ามยังกลับพบมาตรการในเชิงกีดกันอีกด้วย เช่น การกำหนดให้ผู้ที่จะรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูได้ต้องไปเรียนเพิ่มเติมอีกอย่างน้อยหนึ่งปี เป็นต้น ปัญหาที่เป็นอมตะของครูไทยเห็นจะหนีไม่พ้นเรื่องนี้สินครู แนวทางแก้ไขสำหรับครูรุ่นใหม่ทางหนึ่งควรจะเป็นการปรับโครงสร้างเงินเดือนเสียใหม่ โดยเพิ่มเงินเดือนเมื่อแรกบรรจุให้มากขึ้น ครูก็จะมีทัศนคติในการดำรงชีพน้อยลงหันมาสนใจในหน้าที่การงานมากขึ้น

4. ปัญหาของอาชีวศึกษา นอกจากความนิยมที่ตกต่ำ ทำให้มีผู้สนใจเข้าศึกษาน้อยลงดังที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว อาชีวศึกษาก็ยังประสบปัญหาด้านคุณภาพเช่นเดียวกับสายวิชาอื่น ๆ อาชีวศึกษาไทยยังมีวัฒนธรรมแปลก ๆ ที่ดูเหมือนจะไม่พบในที่ใด ๆ ในโลก คือ การยกพวกตีกัน แรกๆ ก็ดูเหมือนจะเป็นแค่เด็กชกต่อยกันธรรมดา แต่ต่อมาปัจจุบันได้พัฒนาไปถึงขั้นเอากันถึงเลือดถึงชีวิต เหตุเพียงเพราะอยู่ต่างสถาบันกัน การดึงดูดให้คนเข้าเรียนอาชีวศึกษาให้มากขึ้น และได้รับการพัฒนาทักษะอย่างถูกต้องและเหมาะสม รวมทั้งการเพิ่มสาขาวิชาที่ยังขาดแคลน หรือยังไม่มีการผลิตในประเทศ เป็นโจทย์ที่จะต้องแก้ไขให้ได้ แต่ความพยายามบางอย่าง เช่น การที่เปิดโอกาสให้อาชีวศึกษาจัดการศึกษาได้ถึงขั้นปริญญาเหมือนกับมหาวิทยาลัย กำลังเป็นที่ถูกจับตามอง และเป็นข้อวิพากษ์เป็นการแก้ปัญหา

ที่ถูกทางหรือไม่ ในอดีต นับตั้งแต่การควบคุมคุณภาพการศึกษา ไปจนถึงปัญหาการหาคนเข้าเรียนไม่ได้ตามเป้า จนปรากฏชัดเจนว่าในปัจจุบัน ประเทศไทยมีอุปทานด้านอุดมศึกษามากกว่าอุปสงค์ ขณะนี้กำลังจะมี "สถาบัน อาชีวศึกษา" ในสถานภาพของอุดมศึกษาเต็มรูปแบบเกิดขึ้นอีกจำนวนหนึ่ง ในขณะที่โจทย์เรื่อง อุปสงค์-อุปทาน ด้านอุดมศึกษานั้นหนักหนาอยู่แล้ว ในอนาคตจะไม่เป็นที่น่าแปลกใจที่เราจะต้องมาดำเนินตามรอยเดิม คือ การยก ระดับสถาบันเหล่านี้ขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยเหมือนดังที่เคยทำมาแล้ว

5. วิทยาลัยชุมชน เกิดขึ้นมาจากแผนการปฏิรูปการศึกษาระดับดั้งเดิม (พ.ศ. 2542) ต่อมามีการเปลี่ยนแปลง แผนหลัก แต่กลับไม่ได้ปรับในรายละเอียดของกิจกรรม "วิทยาลัยชุมชน" จึงได้เกิดขึ้น และคงอยู่ในสภาพที่ อิทธิพลเหลือ ความเดิมของเรื่องนี้คือ เมื่อแรกที่จะมีการปฏิรูปครั้งใหญ่ ตามพิมพ์เขียวของ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นั้น ได้มีแนวคิดที่จะผนวกเอาอาชีวศึกษาขั้นต้นเข้าไว้เป็นส่วนของการศึกษาขั้นพื้นฐาน และให้อาชีวศึกษา ขั้นสูงรวมเข้าเป็นส่วนของอุดมศึกษา พุดง่าย ๆ คือ ไม่ต้องมีแท่งอาชีวะ และเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้แก่บุคคลที่อาจมี ปัญหาในการเข้าสู่ระบบการศึกษาปกติ จึงได้มีแนวคิดในการตั้งวิทยาลัยชุมชนขึ้นมา คล้ายกับที่มีในต่างประเทศ และ ให้อวิทยาลัยชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของระบบอุดมศึกษา ซึ่งหวังว่าจะกลายเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่บุคคลอาจได้รับการ ศึกษาชั้นอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา และอาจเป็นช่องทางให้ได้ศึกษาต่อถึงขั้นปริญญาได้ในที่สุด มีหลักการ วางไว้ว่าวิทยาลัยชุมชนจะต้องได้รับการสนับสนุนจากท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นด้านอาคารสถานที่ งบประมาณบางส่วน และบุคลากร สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาต้องใช้ความพยายามระคับประคองอย่างมากเพื่อไม่ให้วิทยาลัย ชุมชนดำเนินไปโดยผิดจากปรัชญาเดิม รวมทั้งความพยายามอีกด้านหนึ่งที่ดูจะมีผลเป็นรูปธรรมค่อนข้างน้อย

6. คุณภาพอุดมศึกษา/ปริญญาเพื่อ ในการประมวลปัญหาเพื่อจัดทำกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2550 - 2565) โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้สรุปปัญหาของอุดมศึกษาไทยว่า เป็นระบบที่ “ไร้ทิศทาง ขาดข้อมูล ขาดคุณภาพ และขาดประสิทธิภาพ” เปิดมหาวิทยาลัยขึ้นมาอีกเป็นจำนวนมาก จากมหาวิทยาลัยของรัฐเดิมที่มีเพียง 20 แห่ง ได้ขยายจำนวนเป็น 78 แห่ง รวมกับมหาวิทยาลัยเอกชน วิทยาลัย ชุมชน และสถาบันในสังกัดอื่นแล้ว มีสถาบันอุดมศึกษาประมาณ 255 แห่ง อุดมศึกษาไทยจึงมีอุปทานมากกว่า อุปสงค์ มหาวิทยาลัยหลายแห่งเริ่มมีปัญหาเรื่องหาคนเข้าเรียน ทำให้ประสบปัญหาเรื่องความคั่งคั่ง นำไปสู่ความ จำเป็นที่ต้องดำเนินการด้านการตลาดทุกวิถีทาง และมุ่งเปิดสอนแต่สาขาวิชาที่ทำได้ง่าย ต้นทุนต่ำ และได้เงินเร็ว ซึ่งระบาดไปทุกระดับชั้นปริญญา เรามีบัณฑิตล้านงานในหลายสาขา แต่ขณะเดียวกันก็มีการขาดแคลนในสาขาวิชา ที่ยาก ๆ มหาวิทยาลัยจำนวนมากมุ่งหาเงินจนเป็นระบบการศึกษาเชิงปริมาณ ความจำเป็นที่ต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด เช่นนี้ ปัญหาของการทุจริตทางการศึกษาตั้งแต่ลอกข้อสอบถึงจ้างทำวิทยานิพนธ์ พบจนเป็นสภาพปกติ อาจารย์ มหาวิทยาลัยไทยในภาพรวมจัดว่ามีคุณวุฒิต่ำ

7. การขาดวิจัยและพัฒนา ขาดนวัตกรรม และปัญหาความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม ในปี 2548 อาจารย์อุดมศึกษาไทยรวมประมาณ 50,000 คน ตีพิมพ์ผลงานวิจัยเพียง ประมาณ 2,000 ฉบับ ในจำนวนนี้ ร้อยละ 9 เกิดมาจากมหาวิทยาลัยเพียง 8 แห่ง ซึ่งหมายความว่า มหาวิทยาลัยที่เหลืออีกร้อยละมหาวิทยาลัยตีพิมพ์เพียง ร้อยละ 10 เท่านั้นเอง มหาวิทยาลัยที่ตีพิมพ์มากที่สุดรวม 8 แห่งนี้ เมื่อเฉลี่ยตามจำนวนอาจารย์แล้ว มีการตีพิมพ์ เพียงคนละ 0.12 บทความเท่านั้นเอง ถ้าเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ อาจารย์ของเขาจะตีพิมพ์คนละไม่ต่ำกว่า 2 ฉบับ

ต่อปี มากกว่าที่ดีที่สุดถึง 20 เท่าในภาพรวมการตีพิมพ์ของอาจารย์ในสหรัฐอเมริกา ประมาณปีละ 200,000 ฉบับ ญี่ปุ่น 500,000 ฉบับ สหราชอาณาจักร 40,000 ฉบับ จีน 12,000 ฉบับ อินเดีย เกาหลี สิงคโปร์ ประมาณ 10,000 ฉบับ เป็นต้น ข้อมูลชัดเจนว่ามหาวิทยาลัยอ่อนด้อยในด้านการวิจัย

8. การปฏิรูปการเงินเพื่อการอุดมศึกษาต้นเหตุของความอ่อนแอของอุดมศึกษา ประการหนึ่ง มาจากระบบการเงินของอุดมศึกษาที่ล้าสมัย เมื่อ พ.ศ. 2548 เมื่อกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏเริ่มเข้ามารวมอยู่ในสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เราพบความแตกต่างของงบประมาณที่รัฐจัดให้มหาวิทยาลัยแบบฟ้ากับดิน มหาวิทยาลัยที่ไต่งบประมาณน้อยที่สุดได้น้อยกว่า 50 ล้านบาท ในขณะที่มหาวิทยาลัยที่ได้มากที่สุด ได้เกิน 5,000 ล้านบาท อธิบายได้ว่า เพราะมหาวิทยาลัยเหล่านี้มีขนาด และภาระหน้าที่ต่างกัน จึงไต่งบประมาณต่างกัน ซึ่งก็พอฟังได้ แต่แท้ที่จริงแล้ว เราไม่มีระบบการวิเคราะห์งบประมาณที่เหมาะสมที่จะส่งผลต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยตามศักยภาพ การได้มาซึ่งงบประมาณเป็นการที่แต่ละมหาวิทยาลัยติดต่อประสานตรงกับสำนักงบประมาณ การเพิ่มของงบประมาณแต่ละปีอยู่บนฐานของตัวเลขในปีที่ผ่านมาๆ ยังพบว่ามีความต่างกันมากระหว่างมหาวิทยาลัยของรัฐ และของเอกชน ภาระที่ตกต่อผู้เรียนจึงไม่เป็นธรรม เด็กที่เรียนดีที่มีคะแนนจากครอบครัวที่พอมีอันจะกิน หรือร่ำรวย มีโอกาสเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยของรัฐชั้นดีได้มากกว่า ซึ่งเสียค่าใช้จ่ายต่ำกว่า ในขณะที่เด็กเรียนไม่ค่อยดี ซึ่งมักจะมีมาจากครอบครัวที่ด้อยฐานะ มักต้องพึ่งมหาวิทยาลัยเอกชนที่เก็บค่าใช้จ่ายสูงกว่า หรือต้องไปเรียนในโครงการพิเศษในมหาวิทยาลัยของรัฐที่เก็บค่าเล่าเรียนสูงกว่าโครงการปกติโดยหาเหตุผลอธิบายได้ไม่ชัดเจน มีกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ยังตอบสนองความต้องการไม่ได้ทั้งหมด และมีระบบการจัดเก็บหนี้ที่ด้อยประสิทธิภาพ ภายใต้ข้อจำกัดของงบประมาณและเงื่อนไขเหล่านี้

9. เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาประเทศไทยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการศึกษา พบว่า เรามีการใช้คอมพิวเตอร์เพียง 43 เครื่องต่อประชากร 1,000 คน ในขณะที่ญี่ปุ่นใช้ 477 เครื่อง เกาหลีใต้ 324 เครื่อง ไต้หวัน 314 เครื่อง และมาเลเซีย 137 เครื่อง ตามลำดับ ในสหรัฐอเมริกา มีโครงการ “หนึ่งนักเรียน หนึ่งเครื่องคอมพิวเตอร์” หรือ One Laptop Per Child (OLPC) ในประเทศไทย เครื่องคอมพิวเตอร์ในโรงเรียนโดยทั่วไปยังขาดแคลน หรือแม้จะมีบ้าง แต่ก็ยังมีความขาดแคลนแหล่งเรียนรู้โดยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ หลาย ๆ ประเทศจัดให้เรื่อง การเรียนแบบอิเล็กทรอนิกส์ หรืออีเลิร์นนิง (E-Learning) เป็นวาระแห่งชาติ ซึ่งไม่จำกัดอยู่เฉพาะการศึกษาในระบบเท่านั้น ทั้งนี้ เพราะได้มีการพิสูจน์แล้วว่า อีเลิร์นนิง เป็นระบบการเรียนที่มีประสิทธิภาพสูง เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่อาจมีศักยภาพต่าง ๆ กัน ให้มีโอกาสเรียนรู้เท่าเทียมกันได้ ในที่สุด เป็นระบบที่ต้นทุนในภาพรวมต่ำ เพราะสามารถขยายผลไปถึงผู้เรียนได้เป็นจำนวนมาก อีเลิร์นนิงยังช่วยให้ระบบการจัดการความรู้ของสังคมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และยังเอื้อต่อการศึกษตลอดชีวิตของประชากรอีกด้วย ที่สำคัญที่สุด คือเป็นระบบที่จะช่วยให้การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของระบบการเรียนรู้ ที่เน้นการเรียนมากกว่าการสอน หรือผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการเรียนตามกระบวนทัศน์ใหม่นี้จะเหมาะสมกับโลกยุคเทคโนโลยีสารสนเทศที่ต่อเนื่องมาเป็นยุคสังคมฐานความรู้ ที่ความรู้เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว มีการขยายตัวของฐานความรู้อย่างมหาศาล หากระบบจัดการความรู้ไม่มีประสิทธิภาพ

สรุป ปัญหาระบบการศึกษาไทยสะท้อนปรัชญาจรรวากโดยภาพรวมผิดฝั่งผิดฝาพอสมควร ปรัชญาของจรรวากสั่งสมให้คนไม่ควรเชื่อสิ่งที่เป็นามธรรม ให้เชื่อสิ่งที่เป็รูปธรรมมากกว่า สามารถยืนยันได้จริง ระบบการศึกษาทั้งประถมศึกษาและมัธยมศึกษามีอะไรที่ซับซ้อนซ่อนเงื่อนไว้ อาชีพครูเป็นอาชีพที่หนักแน่นและเสียสละ ไม่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ แต่ในยุคศตวรรษที่ 21 ครูมีค่าตอบแทนที่สูงขึ้นและมีเงินตำแหน่งวิทยฐานะประจำตำแหน่งสูงขึ้น ในขณะที่ค่าตอบแทนสูงขึ้นแต่ระบบคุณภาพการศึกษากลับต่ำลงไปแสดงให้เห็นถึงความต้องการรายได้สูง แต่ต้องปรับปรุงคุณภาพการศึกษา เกิดปัญหาอะไรขึ้น ความสะดวกสบายมีแต่คุณภาพการศึกษาล้มเหลว เป็นไปตามปรัชญาจรรวาก คือ ความอึด ความสุขจากการมีเงินรายได้เพิ่ม ไม่สนใจเรื่องการมีหนี้ สนใจปัจจุบันจะมีหนี้มีตาเหมือนกับอาชีพอื่น ๆ ตายไปก็จบสิ้นไป ระบบการศึกษาสะท้อนปรัชญาจรรวากได้ดีที่สุดรวมถึงประเด็นอื่น ๆ เช่น เทคโนโลยีที่อ้างเป็นปัญหา ในปัจจุบันเฉลี่ยคนไทยมีโทรศัพท์คนละ 2 เครื่อง มีการใช้สื่อทั้งออนไลน์ และสังคมออนไลน์มากกว่าประเทศเอเชียอื่น ๆ เสียด้วยซ้ำ แต่ส่วนใหญ่นำไปใช้ในการบันเทิงรื่นรมย์ กิจกรรมทางเพศ แต่ใช้เพื่อการสร้างสรรค่น้อยมาก ที่ร้ายกว่านั้นคือ เกิดผลข้างเคียงที่ตามมาคือปัญหาครอบครัวแตกแยกนำไปสู่ปัญหาอาชญากรรมมากขึ้น สะท้อนถึงความล้มเหลวด้านปรัชญาจรรวากที่เกิดผลข้างเคียงเพราะวลีที่ว่า “จงกิน จงดื่ม และจงหาความสุขให้พอในชาตินี้ เพราะชาติหน้าเราไม่รู้ว่าจะมีหรือไม่” จนทำให้เกิดผลตามมาที่ตีน้อย แต่ที่เสียมีมากกว่าแน่นอน

วัฒนธรรมไทยในปรัชญาจรรวาก

สังคมไทยมีวัฒนธรรมจำนวนมากที่เกิดขึ้นล้วนแต่เกิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่กระทำกัน เช่น ในภาคเหนือจะมีวัฒนธรรมประเพณีเกี่ยวกับผีปู่ ย่า ตา ยายและการต่อชะตา การทำบุญอุทิศต่าง ๆ ส่วนภาคอีสานจะเรียกว่า ฮีต 12 ครอง 14 ถือเป็ประเพณีของคนอีสาน ภาคกลางก็จะมีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับบรรพบุรุษ เช่น วันสารทไทย เป็นต้น ส่วนภาคใต้จะเป็นวัฒนธรรมประเพณีเกี่ยวกับการอุทิศให้กับเปตพลี เช่น พิธีชิงเปรตหรือบุญเดือนสิบ เป็นต้น ซึ่งที่กล่าวมาล้วนเป็วัฒนธรรมประเพณีของไทย (ปัญญา บริสุทธิ์, 2529, หน้า 29 - 40) แต่ปรัชญาจรรวาก ไม่เห็นด้วยถือเป็นการไร้สาระ เพราะเขาปฏิเสธนรก สวรรค์ ปฏิเสธพระนิพพาน การทำบุญไม่มีผลอะไร การอ้อนวอน สิ่งศักดิ์สิทธิ์ล้วนเป็เรื่องมดเท็จทั้งนั้น ในเรื่องความดี ปรัชญาจรรวากมีความเห็นว่าดีคือ ได้ความสุข ความสุขคือ ความดี การได้รับความสุขจะได้มาโดยวิธีการใดก็ได้ และคำว่า “ความสุข” หมายถึง ความสุขทางเนื้อหนังหรือที่เกิดจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 เท่านั้น เพราะคติชีวิตของปรัชญาจรรวากที่ว่า “จงกิน จงดื่ม และรื่นเริงสำราญ” ในโลกนี้ ตายแล้วขาดสูญ ดังนั้น ทรัพย์สินสมบัติที่มีอยู่จะไร้ค่าทันที หากไม่นำทรัพย์สินภัตินั้นมาส่งเสริมให้เกิดความสุข อย่างไรก็ตาม ความสุขตามทรรศนะของจรรวากเป็ความสุขที่ได้มาจากทางสายกลาง ถ้าการได้ความสุขแล้วมีความสุขทุกข์มากเกิดตามมาก็ไม่ควรแสวงหาความสุข เช่นนั้น หรือถ้าความสุขและความทุกข์เจือปนกันอยู่ ก็ให้เราก็กกลบหนึ่ออกจากกัน หากความสุขมีจำนวนมากกว่า ก็ควรแสวงหาความสุขเช่นนั้น แต่ถ้าความทุกข์มีจำนวนมากกว่าก็ให้เลิกหาความสุขเช่นนั้นเสีย ดังคำที่ว่า “จุดมุ่งหมายเพียงอย่างเดียวของมนุษย์คือ การได้ความสุขทางประสาทสัมผัสจนพอใจ ท่านไม่ควรกล่าวว่า ความสุขไร้ความหมาย เพราะมีความสุขทุกข์เจือปนอยู่ เราน่าจะฉลาดเพียงพอที่จะหาความสุขที่บริสุทธิ์เท่าที่จะหาได้และหลีกเลี่ยงความทุกข์ที่จะตามมา ดุจดั่งคนที่อยากกินปลา

ก็ต้องนำปามาทั้งตัวพร้อมทั้งครีบก้างแล้วเลือกกินในส่วนที่พอใจ หรือดูคนที่อยากกินข้าวก็ต้องนำข้าวมาทั้งรวงและฟาง เลือกสรรส่วนที่กินได้จนพอใจ จงอย่าให้การกลัวมาขัดขวางการหาความสุข” จากข้อความแสดงให้เห็นว่า สุขและทุกข์ เจือปนกันอยู่ ต้องฉลาดรอบคอบในการเลือกสรรและต้องเลือกสิ่งที่ทำให้มีความสุขมากที่สุดเท่านั้น เช่นเดียวกับคำว่า “ชั่ว” ก็หมายถึง ความทุกข์ อะไรก็ตามที่ก่อให้เกิดความทุกข์สิ่งนั้นคือ ความชั่ว ไม่ว่าความทุกข์นั้นจะเกิดจากการบำเพ็ญเพียร โรคร้ายไข้เจ็บหรืออื่น ๆ ถือว่าเป็นความชั่วทั้งนั้น ดังนั้นจะทำอะไรก็อย่าให้มี ความทุกข์ หรือถ้าจะมีก็ให้น้อยที่สุดก็ถือว่าเราทำความดีแล้ว

สรุป วัฒนธรรมไทยมุมมองของปรัชญาจรรยาวัจ จะมีลักษณะที่สนุกสนานต็มกีนมากกว่าที่เป็นไม่ใช่เป้าหมายเหมือนในอดีตที่สร้างความรักสมัครสมานสามัคคี ปัจจุบันวัฒนธรรมไทยที่เน้นวัดมากกว่าจิตใจ การแปรความวัฒนธรรมที่เน้นความสนุกสนานรื่นเริงบันเทิงกาย ยกตัวอย่างประเพณีสงกรานต์ที่ต้องการให้ลูกหลานได้แสดงออกถึงความกตัญญูตเวที แต่กลับมาแต่เป็นประเพณีที่เน้นการเสพ การดื่ม การปรนเปรอรื่นเริง การเต้นรำ เน้นทางวัดมากกว่าจิตใจเสียด้วยซ้ำ ดังนั้น วัฒนธรรมไทยมองผ่านปรัชญาจรรยาวัจในปัจจุบันมีความเหมือนมากที่สุด ที่สะท้อนให้พิธีกรรมทางด้านจิตใจด้อยค่ามากกว่าทางด้านวัตถุดังปรากฏให้เห็นในปัจจุบันนั่นเอง

องค์ความรู้ที่ได้รับ

สังคมไทยในมุมมองของปรัชญาจรรยาวัจ บนฐานทางสภาวะทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา และวัฒนธรรมประเพณี เมื่อนำปรัชญาจรรยาวัจมาสะท้อนมุมมองทำให้เห็นชัดขึ้นทั้งด้านสภาวะทางสังคมที่เกิดภาพความเลื่อมล้ำสถานะทางสังคมที่สูงขึ้น โอกาสของคนในการเลื่อนสถานะน้อยลงโดยกลุ่มคนที่มีอำนาจจะกอบโกยโอกาสของคนส่วนใหญ่มากกว่าหลักมนุษยธรรม การเมืองที่มีการแสวงหาความร่ำรวยจากการเป็นนักการเมือง ภาพการแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเอง พวกพ้องยังคงมีให้เห็นและเพิ่มมากขึ้น การนำเอาหลักการศีลธรรมมาส่งเสริมมอมเมาประชาชนมากกว่าจะแก้ปัญหา เช่น การผลิตน้ำเมาเพื่อจำหน่ายในชุมชน กัญชาเสรี เป็นต้น เศรษฐกิจก็ส่งเสริมให้แสวงหากำไรโดยไม่สนใจหลักศีลธรรมดังคำที่ว่า “มือใครยาวสาวได้สาวเอา” เน้นวัตถุมากกว่าด้านจิตใจ การศึกษาพัฒนาให้คนกลายเป็นทุนแข่งขันหารายได้เพื่อเสพต็มกีนกว่าการพัฒนาการมีปัญญาแบบยั่งยืน จนกลายเป็นทาสวัตถุมากยิ่งขึ้น ส่วนวัฒนธรรมประเพณีก็เป็นเพียงสัญลักษณ์มากกว่าจะเป็นวิถีประชาที่บรรพบุรุษได้สร้างขึ้นเพื่อให้เกิดความรักสามัคคี แต่เป็นเพียงความสนุกสนานต็มเสพกีนทำให้ชีวิตมีความสุขมากกว่าจะมีทุกข์ อย่าไปคำนึงถึงชีวิตหลังความตาย เพราะไม่รู้ว่าจะมีหรือไม่ พิสูจน์ไม่ได้ ที่พิสูจน์ได้คือ การทำชีวิตไม่ให้ทุกข์ มีความสุข จงต็มกีน เสพสิ่งที่สวยงาม สวรรค์ไม่มี นรกไม่มี ดังนั้นสังคมไทยในมุมมองของปรัชญาจรรยาวัจมองปัจจุบันมากกว่าสิ่งที่เพื่อฝัน สังคมไทยทำอะไรก็ได้ที่ตนเองชอบ (ชอบใจ) มากกว่าสิ่งที่ถูกต้อง (กฎหมาย) เหมือนกับแนวคิดทางปรัชญาจรรยาวัจในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2550). **การย้ายฐานการผลิตและลงทุนสู่ต่างประเทศ**. สืบค้น กุมภาพันธ์ 16, 2567, จาก <https://www.kriengsak.com/node/463>.
- เกษียร เตชะพีระ. (2537, มกราคม – เมษายน). การเมืองวัฒนธรรมว่าด้วยประชาธิปไตย: บทนำเปรียบเทียบเชิงทฤษฎี. **รัฐศาสตร์สาร**, 19(1), 6 – 23.
- เกษมสันต์ จันทรพิมพ์. (2560, มกราคม – เมษายน). การสำรวจความคิดเห็นประชาชนต่อนโยบายด้านเศรษฐกิจของรัฐบาล คสช. **วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 1(1), 59 – 67.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2559, ตุลาคม 17). **แค่ครึ่งเดือน ยึดเพียบทั้งยาบ้า-ไอซ์ ภาค 5 จัดชุดถอนรากกลุ่ม “เล้าดำ”**. สืบค้น กุมภาพันธ์ 16, 2567, จาก <http://www.thairath.co.th/content/756630>.
- ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร. (2559). ความสำคัญของการส่งต่อการผลิตและการรับช่วงการผลิต. **วารสารพัฒนบริหารศาสตร์**, 56(1), 95 – 108.
- ประเวศ อินทองปาน. (2553). **พุทธปรัชญาในพระไตรปิฎก**. กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประยงค์ แสงบุราณ. (2547). **ปรัชญาอินเดีย**. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้งเฮ้าส์.
- ปัญญา บริสุทธี. (2529). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์วัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2325 - 2394)**. กรุงเทพฯ: ประกายพริก.
- ภาวิธ ทองโรจน์. (2551, 8 พฤศจิกายน). คุณภาพการศึกษาพื้นฐานเกรดต่ำ. **มติชนรายวัน**.
- _____. (2551, 10 พฤศจิกายน). ปัญหาของการปฏิรูปโครงสร้าง. **มติชนรายวัน**.
- _____. (2551, 12 พฤศจิกายน). การปฏิรูปการเงินเพื่อการอุดมศึกษา. **มติชนรายวัน**.
- _____. (2551, 13 พฤศจิกายน). เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา. **มติชนรายวัน**.
- รุ่งทิพย์ พุ่มดนตรี. (2538). **ปรัชญาเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- พระมหาตวัน สิริธมโม. (2532). **ปรัชญาจรวาก**. ใน มหาจุฬาฯ วิชาการ ปรัชญาบุรพทิศ. ทรงวิทย แก้วศรี, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด.
- สนั่น ไชยานุกุล. (2519). **ปรัชญาอินเดีย** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุวัฒน์ จันทรจำนง. (2540). **ความเชื่อของมนุษย์เกี่ยวกับปรัชญาและศาสนา**. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- สุนทร ณ รัชชี. (2545). **ปรัชญาอินเดียประวัติและลัทธิ**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักข่าวอิศรา. (2559, มีนาคม 25). **นักการเมืองไทยโกงมากสุดในโลก! เสวนา ป.ป.ช. สรุปบทเรียน - ก้าวข้ามอย่างไร?**. สืบค้น มกราคม 28, 2567, จาก <https://www.isranews.org/isranews-scoop/item/45791-nacc98eiz.html>.
- อดิศักดิ์ ทองบุญ. (2532). **ปรัชญาอินเดีย** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด.
- _____. (2546). **ปรัชญาอินเดีย** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อดิศักดิ์ ทองบุญ (กนกบุญ). (2557). จดหมายเปิดผนึกเล่าเรื่องปรัชญาอินเดีย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

